

Utbildningsutskottets betänkande

1988/89:UbU22

Anslag till utbildning för undervisningsyrken

1988/89
UbU22

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1988/89:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkt D 10. Utbildning för undervisningsyrken (s. 214–231) jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har – såvitt nu är i fråga – föreslagit

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att begränsa antagningen till specialläroslinjen budgetåret 1989/90,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att inom ramen för ämnesläroslinjen, 40 poäng, anordna lektorsutbildning kombinerad med tjänstgöring,
4. att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som i propositionen har förordats,
5. att riksdagen till Utbildning för undervisningsyrken för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 854 118 000 kr.

Regeringens förslag i propositionens hemställan 3 om att riksdagen skall bemyndiga regeringen att lokalisera huvuddelen av verksamheten vid högskolan för lärarutbildning i Stockholm till Södertälje behandlar utskottet i annat sammanhang.

Motionerna

1988/89:Ub210 av Lars Sundin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lektorstjänster under vissa förutsättningar skall kunna tillsättas med personer med licentiatexamen.

1988/89:Ub505 av Hans Nyhage (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att reguljär förskolläroslinjen återupptas vid högskolan i Borås fr.o.m. den 1 juli 1989.
2. att riksdagen beslutar att 60 nybörjarplatser lokaliseras till den angivna

förskollärarytbildningen inom ramen för de i budgetpropositionen föreslagna platserna. 1988/89:UbU22

1988/89:Ub506 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i lärarytbildningarna ämneskunskaper skall betygsättas efter en skala med minst tre betygsgrader,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i lärarytbildningarna lärarskicklighet skall betygsättas efter en skala med minst tre betygsgrader.

1988/89:Ub517 av Lars-Erik Lövdén och Kurt Ove Johansson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behörighetsgrunderna för tjänst som högskolelektor.

1988/89:Ub520 av Karin Falkmer (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att inrätta en idrottshögskola förlagd till GIH i Stockholm.

1988/89:Ub522 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att grundskollärarytlinjens gren för senarelärare med inriktning mot naturorienterade ämnen inrättas i Luleå.

1988/89:Ub523 av Lars Sundin (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en omlokalisering av 60 utbildningsplatser till en förskollärarytlinje i Borås,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att högskolan i Borås skall ges ansvar för förskollärarytlinjen i Borås.

1988/89:Ub526 av Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag om minskad antagning till vårdlärarytlinjen.

1988/89:Ub529 av Rolf Dahlberg (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att intagning till lärarytbildning skall ske vid högskolan i Gävle-Sandviken från hösten 1989.

1988/89:Ub531 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att dimensioneringen vid vårdlärarytlinjen vid Umeå universitet bibehålls vid nuvarande nivå.

1988/89:Ub532 av Lennart Brunander och Marianne Andersson (båda c) vari yrkas att riksdagen beslutar att vid Borås högskola inrätta en förskollärarytlinje med 60 nybörjarplatser.

1988/89:Ub544 av Hans Dau (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att den i budgetpropositionen föreslagna nedskärningen av antalet utbildningsplatser vid vårdlärarytlinjen i Umeå ej genomförs.

1988/89:Ub566 av Isa Halvarsson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att behovet av förskollärarytbildning i Värmland skall tillgodoses.

1988/89:Ub569 av Hans Lindblad (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av flyglärare för alla delar av landet.

1988/89:UbU22

1988/89:Ub589 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dimensionering och lokalisering av grundskollärlinjen.

1988/89:Ub591 av Lars Ahlmark och förste vice talman Ingegerd Troedsson (båda m) vari yrkas att riksdagen beslutar om etablering av grundskollärlinjen, grenen för utbildning av lärare för åk 1–7, vid Uppsala universitet i enlighet med UHÄ:s förslag.

1988/89:Ub594 av Axel Andersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att UHÄ får i uppdrag att inom den totala ramen för nybörjarplatser i grundskollärläro- bildningen årskurs 1–7 omfördela 30 platser till högskolan i Gävle–Sandviken.

1988/89:Ub597 av Inge Carlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att en idrotthögskola med en utbildning omfattande 120 poäng placeras i Linköping.

1988/89:Ub603 av Iris Mårtensson m.fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att UHÄ får i uppdrag att inom den föreslagna ramen för nybörjarplatser till grundskollärläro- utbildningen årskurs 1–7 omfördela 30 platser till högskolan i Gävle–Sandviken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om planeringsresurser till barn- och ungdomspedagogiska linjer,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av platser till 50-poängsutbildning för förskollärare vid högskolan i Gävle–Sandviken.

1988/89:Ub604 av Ingegerd Anderlund och Aina Westin (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en enhetlig pedagogisk grundutbildning för all barnomsorgs- personal.

1988/89:Ub609 av Bertil Måbrink (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar att den nya barn- och ungdomspedagogiska linjen lokaliseras till Gävle– Sandvikens högskola.

1988/89:Ub611 av Jan Hyttring och Kjell Ericsson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen beslutar, med ändring av tidigare beslut, att ämneslärläro- utbildningen för gymnasielärare även fortsättningsvis skall anordnas vid högskolan i Karlstad,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om decentraliserad förskollärläro- utbildning i Värmland.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utökat antal utbildningsplatser för förskolläro- och fritidspedagoglinjerna.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att UHÄ:s förslag om ny barnpedagogisk utbildning snarast genomförs.

1988/89:Ub615 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärarutbildning vid högskolan i Kalmar.

1988/89:Ub618 av Charlotte Branting (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av grundskolläro- utbildning med inriktning mot årskurserna 4–9 till högskolan i Växjö.

1988/89:Ub626 av Hans Lindblad (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om grundskolläro- utbildning i Gävle.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A437.

1988/89:Ub639 av Lars Ernestam och Gudrun Norberg (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av förutsättningarna att flytta GIH i Stockholm till Örebro.

1988/89:Ub644 av Håkan Holmberg (fp) vari yrkas att riksdagen i enlighet med sitt tidigare beslut beslutar att grundskolläro- utbildningen i Uppsala skall inrättas fr.o.m. 1989/90.

1988/89:Ub649 av Maggi Mikaelsson (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vårdläro- utbildningen vid Umeå universitet.

1988/89:Ub657 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (båda m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om decentraliserad utbildning av förskolläro-.

1988/89:Ub662 av Göran Engström och Birgitta Hambreus (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Lugnets idrottsvetenskapliga institut.

2. att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt UHÄ att i samråd med representanter för idrottsrörelsen utarbeta en utbildningsplan för instruktörer/tränare att förläggas till högskolan i Falun-Borlänge.

1988/89:Ub669 av Håkan Strömberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortsatt utbyggnad av högskolan i Örebro (delvis).

1988/89:Ub670 av Gustav Persson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin

mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidigläro-
utbildningen vid Uppsala universitet.

1988/89:Ub673 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga –
yrkas

10. att riksdagen beslutar att grundskolläro-
utbildning från och med
budgetåret 1989/90 skall bedrivas i den omfattning som anges i tidigare
riksdagsbeslut.

11. att riksdagen avslår regeringens förslag att minska antalet nybörjar-
platser i vårdläro-
utbildningen.

1988/89:Ub676 av Rosa Östh (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att en sammanhållen grundskolläro-
utbildning
kommer till stånd vid Uppsala universitet i enlighet med vad som tidigare
beslutats,

2. att riksdagen beslutar att avvisa den föreslagna nedskärningen av platser
på vårdläro-
linjen.

1988/89:Ub683 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin
mening ger regeringen till känna att en särskild utbildningslinje för specialpe-
dagogik bör inrättas med inriktning på elever med tal- och språksvårigheter.

1988/89:Ub700 av Ulla Orring (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening
ger regeringen till känna vad som framförts angående bibehållen planerings-
ram med 48 nybörjarplatser vid vårdläro-
utbildning för Norrland och i
Umeå.

1988/89:Ub704 av Karin Starrin och Gunnar Björk (båda c) vari yrkas

1. att högskolan i Gävle–Sandviken får genomföra den beslutade grund-
skolläro-
utbildningen,

2. att utbildningen påbörjas hösten 1989.

1988/89:Ub705 av Karin Starrin och Gunnar Björk (båda c) vari yrkas att
högskolan i Gävle–Sandviken tilldelas 24 platser för att utbilda barnskötare
till förskollärare.

1988/89:Ub712 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga –
yrkas

7. att riksdagen beslutar att öka antalet nybörjarplatser på förskolläro-
linjen med 300 platser.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om ett bibehållande av dimensioneringen av förskolläro-
linjen i Stockholm samt ett återetablerande av linjen i Borås.

9. att riksdagen under anslaget D 10. Utbildning för undervisningsyrken,
anslår 18 milj.kr. utöver vad regeringen har föreslagit.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen
anförts om grundskolläro-
linjens lokalisering till Kalmar, Gävle–Sandviken
och Uppsala.

1988/89:Ub717 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar utöka utbildningskapaciteten för förskollärare till
ett intag om 4 000 utbildningsplatser 1989/90.

2. att riksdagen till utbildning av förskollärare för budgetåret 1989/90 anslår 21 168 000 kr. utöver regeringens förslag.

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av en barn- och ungdomspedagogisk utbildning på 120 poäng för personal med arbete i barngrupp på daghem och fritidshem.

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en enhetlig utbildning för personal i arbete i barngrupp inom barnomsorgen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So631.

1988/89:Ub724 av Inger Schörling och Eva Goës (båda mp) vari yrkas att riksdagen beslutar att intagning till grundskollärarytbildningen vid högskolorna i Gävle-Sandviken, Kalmar och universitetet i Uppsala fr.o.m. höstterminen -89 skall ske enligt tidigare riksdagsbeslut.

1988/89:Ub728 av Larz Johansson m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

7. att riksdagen avvisar regeringens förslag om neddragning av anslagen till utbildningarna för tekniska yrken, vårdyrken och undervisningsyrken med 2 % (delvis),

20. att riksdagen beslutar att antagning till grundskollärarytbildningen vid universitetet i Uppsala, högskolan i Gävle-Sandviken och högskolan i Kalmar skall ske höstterminen 1989 i enlighet med riksdagens tidigare beslut.

21. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utbyggd utbildning för att klara barnomsorgens behov i enlighet med vad som anges i motionen.

22. att riksdagen beslutar att förskollärarytbildning i Borås med 60 nybörjarplatser startas hösten 1989 i enlighet med vad som anges i motionen.

24. att riksdagen till D 10. Utbildning för undervisningsyrken anvisar 871 480 000 kr. varvid förhöjningen användes dels för utökad förskollärarytbildning med 840 000 kr., dels för att återställa den 2-procentiga besparingen med 16 522 000 kr.,

25. att riksdagen beslutar att inrätta en högskola för fysisk forskning och 120-poängsutbildning i ämnet idrott vid högskolan i Falun-Borlänge.

27. att riksdagen beslutar att antalet nybörjarplatser på vårdlärarlinjen skall vara oförändrat.

1988/89:Ub744 av Stig Alemyr m.fl. (s, m, fp, c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att antagningen till grundskollärarytlinjen vid högskolan i Kalmar sker höstterminen 1989.

2. att riksdagen beslutar att medel härför omdisponeras inom ramen för den totala dimensioneringen av grundskollärarytbildningen.

1988/89:Ub756 av Arne Kjörnsberg m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förskollärarytbildning i Borås snarast bör återupptas.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att dimensioneringen bör vara minst 60 platser per år.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att högskolan i Borås bör vara huvudman för denna utbildning.

1988/89:Ub759 av Börje Hörnlund och Görel Thurdin (båda c) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag om dimensioneringsminskning av vård-

lärarlinjen vid Umeå universitet och därmed också avslag på åtföljande förslag om ekonomisk nedskärning.

1988/89:UbU22

1988/89:Ub801 av Olof Johansson m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en utökad lärarutbildning.

1988/89:Ub802 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättandet av en idrottshögskola.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr501.

1988/89:Ub806 av Carl Bildt m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

36. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk arbetsgrupp tillsätts för att lägga förslag om åtgärder för att förbättra kvaliteten i och förstärka rekryteringen till lärarutbildningarna i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89:Ub813 av Roland Sundgren m.fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om 24 nybörjarplatser vid förskollärarytbildningen vid högskolan i Eskilstuna–Västerås.

1988/89:Ub815 av Jan Hyttring m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen inrättar en 120-poängs högskoleutbildning i ämnet idrott vid högskolan i Falun–Borlänge.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr513.

1988/89:Ub817 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

30. att riksdagen beslutar att de graderade betygen i lärarutbildningen, såväl ämnesbetygen som betygen i undervisningsskicklighet, återinförs.

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lektorstjänster i gymnasieskolan.

1988/89:Ub824 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om längden på grundskollärarytbildningen och bibehållen utbildning på platserna i Gävle–Sandviken, Kalmar och Uppsala (delvis).

1988/89:Ub830 av Rune Rydén m.fl. (m, fp, c, mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skolförordningens bestämmelser från juni 1988 om grundläggande ämnesutbildning bör äga tillämpning på den som före den 1 juli 1988 avlagt grundläggande högskoleexamen och som efter avlagd doktorsexamen genomgår praktisk-pedagogisk utbildning för lektorstjänst,

2. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för en bättre lönesättning för gymnasielektor,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dels ledigkuningörande av och förordnande på lektorstjänst, dels avkortad utbildning för lektorstjänst,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om antalet antagningsplatser för lektorsutbildning.

1988/89:Ub832 av Rune Rydén m.fl. (m, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att öka den yngre generationens intresse för läraryrket.

1988/89:Ub834 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

43. att riksdagen avslår regeringens förslag om att inte anta elever till den planerade lärarutbildningen i Kalmar, Gävle-Sandviken och Uppsala.

1988/89:Ub837 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen hos regeringen begär att UHÄ får i uppdrag att analysera behovet av vårdlärare och av utbildning på distans enligt vad som anförts i motionen.

11. att riksdagen avvisar regeringens förslag om indragning av 30 platser på vårdlärarutbildning.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So546.

Utskottet

1. Förskolläro- och fritidspedagoglinjerna

Regeringen uppdrog den 20 oktober 1983 åt UHÄ att göra en översyn av fritidspedagog- och förskolläro- och utbildningarna. UHÄ har den 7 oktober 1987 redovisat förslag till en ny barnomsorgsutbildning, en *barn- och ungdomspedagogisk linje om 120 poäng*. Den nuvarande utbildningen vid förskolläro- och fritidspedagoglinjen omfattar 100 poäng. UHÄ beräknar kostnaderna per år för föreslagen förlängning av utbildningen med nuvarande dimensionering till ca 23 milj.kr. Inräknas kostnaderna för studiemedel blir kostnadsökningen ca 45 milj.kr. per år.

Av propositionen framgår att föredragande statsrådet inte är beredd att föreslå regeringen att göra den mycket stora ekonomiska satsning som en förlängning av utbildningen med nuvarande dimensionering innebär. I stället bör det heredas utrymme för förändringar av utbildningen i den riktning UHÄ föreslagit inom den utbildningstid som nu gäller.

I motionerna 1988/89:Ub612 (s) yrkande 2 och 1988/89:Ub717 (vpk) yrkande 3 begärs snarast förslag om en ny barn- och ungdomspedagogisk linje om 120 poäng. Enligt motion 1988/89:Ub603 (s) yrkande 2 bör planeringsresurser för en sådan linje anvisas. I motion 1988/89:Ub609 (vpk) begärs att en sådan linje lokaliseras till högskolan i Gävle-Sandviken.

Utskottet finner i likhet med föredragande statsrådet att det är angeläget att UHÄ reviderar utbildningsplanerna för förskolläro- och fritidspedagoglinjen i den riktning som UHÄ har föreslagit men inom oförändrad utbildningstid. De nu gällande utbildningsplanerna är från år 1980. Utskottet delar uppfattningen att de bör anpassas till de krav som arbetet inom dagens barnomsorg ställer på dessa utbildningar, liksom till socialstyrelsens nyligen

fastställda pedagogiska program för barnomsorg. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Ub603 yrkande 2, 1988/89:Ub609, 1988/89:Ub612 yrkande 2 och 1988/89:Ub717 yrkande 3.

Utskottet avstyrker vidare på utbildningsorganisatoriska och statsfinansiella grunder motionerna 1988/89:Ub604 (s) och 1988/89:Ub717 (vpk) yrkande 4 om en *enhetlig pedagogisk grundutbildning för den barnomsorgspersonal* som i dag utbildas dels inom gymnasieskolan (barnskötare), dels inom högskolan (förskollärare, fritidspedagoger). Utskottet erinrar i sammanhanget om att barnskötare genom en särskild utbildning om 50 poäng kan utbildas till förskollärare.

Enligt motionerna 1988/89:Ub717 (vpk) yrkande 1 bör *dimensioneringen av förskollärlinjen* ökas till 4 000 nybörjarplatser för läsåret 1989/90. I motion 1988/89:Ub712 (fp) yrkande 7 begärs en ökning med 300 nybörjarplatser jämfört med innevarande budgetår. En ökning med 60 nybörjarplatser och förslag om en ytterligare utbyggnad av utbildningen av barnomsorgspersonal begärs i motion 1988/89:Ub728 (c) yrkande 21 och 22 delvis. Ett utökad antal nybörjarplatser utan närmare precisering önskas i motion 1988/89:Ub612 (s) yrkande 1 delvis.

Utskottet erinrar om att regeringens förslag till dimensionering av förskollärlinjen för nästa budgetår innebär en ökning med 60 nybörjarplatser. Liksom under innevarande budgetår hålls ytterligare 120 nybörjarplatser i reserv, att fördelas av UHÄ på olika högskolor beroende på en senare bedömning av utbildningsbehoven. Det innebär totalt 3 276 nybörjarplatser. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till dimensionering av förskollärlinjen för nästa budgetår och avstyrker därmed motionerna 1988/89:Ub612 yrkande 1 delvis, 1988/89:Ub712 yrkande 7, 1988/89:Ub717 yrkande 1 och 1988/89:Ub728 yrkandena 21 och 22 delvis.

Högskolan i Karlstad skall enligt budgetpropositionen ha en planeringsram om 150 nybörjarplatser för förskollärlinjen. Enligt motionerna 1988/89:Ub566 (fp), 1988/89:Ub611 (c) yrkande 7 och 1988/89:Ub657 (m) yrkande 3 bör riksdagen göra ett uttalande om behovet av en decentraliserad *förskollärlinje i Värmland*.

Utskottet konstaterar att den i motionen aktualiserade frågan inte är av den karaktären att riksdagen har att fatta beslut i ärendet. Enligt gällande beslutsordning på högskoleområdet avgörs frågan om decentralisering av ifrågavarande utbildning av högskolan i Karlstad med hänsyn tagen till bl.a. de ekonomiska ramar som finns för verksamheten. Motionsyrkandena avstyrks.

Önskemål om *lokalisering till Borås av förskollärlinje som allmän utbildningslinje* framförs i motionerna 1988/89:Ub505 (m), 1988/89:Ub523 (fp), 1988/89:Ub532 (c), 1988/89:Ub712 (fp) yrkande 8 delvis, 1988/89:Ub728 (c) yrkande 22 delvis och 1988/89:Ub756 (s).

Utskottet anser att riksdagens beslut att avveckla ifrågavarande utbildning i Borås bör ligga fast. Som framhölls i proposition 1983/84:40 bil. 6 sker samverkan mellan barnomsorgs- och grundskollärlinjeutbildningarna bäst på

orter där grundskollärautbildning anordnas. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkanden.

I budgetpropositionen föreslås en minskning av antalet nybörjarplatser vid högskolan för lärarutbildning i *Stockholm* med 30 till 768. Enligt motion 1988/89:Ub712 (fp) yrkande 8 delvis bör *nuvarande dimensionering* bibehållas.

Utskottet tillstyrker regeringen förslag i denna del med hänvisning till det stora antalet obesatta nybörjarplatser vid ifrågavarande högskola. Motion 1988/89:Ub712 yrkande 8 delvis bör således avslås av riksdagen.

Likaledes avstyrker utskottet en ökning av förskollärautbildningen vid högskolan i *Eskilstuna-Västerås*, vilket begärs i motion 1988/89:Ub813 (s) yrkande 4. Förslaget till planeringsram om 126 nybörjarplatser för denna högskola bör ligga fast.

Utskottet avstyrker även motionerna 1988/89:Ub603 (s) yrkande 3 och 1988/89:Ub705 (c) om 24 särskilda nybörjarplatser till 50-poängsutbildning vid högskolan i *Gävle-Sandviken* för barnskötare som vill bli förskollärare. I sammanhanget bör erinras om att det i budgetpropositionen för denna högskolas del föreslås 144 nybörjarplatser på förskollärlinjen.

Utskottet tillstyrker slutligen regeringens förslag om 958 nybörjarplatser för *fritidspedagoglinjen* och avstyrker därmed motion 1988/89:Ub612 (s) yrkande 1 delvis om en utökning av platsantalet, som dock inte preciseras.

2. Grundskollärlinjen

Riksdagen beslutade vid 1984/85 års riksmöte att utbildning på en grundskollärlinje skulle starta läsåret 1988/89 (prop. 1984/85:122, UbU 1984/85:31, rskr. 1984/85:366).

Grundskollärlinjen består av två grenar. En är utformad för lärare som skall tjänstgöra i årskurserna 1–7, varvid tjänstgöringen i årskurserna 4–7 främst skall avse antingen svenska och samhällsorienterande ämnen eller matematik och naturorienterande ämnen. Den andra grenen är utformad för lärare som skall tjänstgöra i årskurserna 4–9. Lärare i dessa årskurser behöver fördjupade kunskaper, och deras utbildning är därför inriktad mot olika ämnesspecialiseringar, nämligen svenska och främmande språk, samhällsorienterande ämnen, naturorienterande ämnen med eller utan matematik, praktisk-estetiskt ämne jämte annat ämne.

Såväl lärare för grundskolans tidigare årskurser som lärare för grundskolans senare årskurser kan tjänstgöra i årskurserna 4–7 i de ämnen i vilka de har erforderlig utbildning. När undervisningen organiseras, kan hänsyn alltså tas till elevernas, lärarnas och skolans behov.

Frågor om lärtjänster i grundskolan, m. m., har utskottet behandlat i sitt betänkande UbU 1987/88:12.

Antalet nybörjarplatser på grundskollärlinjen är innevarande budgetår 2 592. Av dessa finns 1 620 nybörjarplatser på grenen för utbildning av lärare för årskurserna 1–7 och 972 nybörjarplatser på grenen för utbildning av lärare för årskurserna 4–9.

UHÄ föreslår att antalet nybörjarplatser på grenen för utbildning av lärare för årskurserna 1–7 ökas med 630. I förslaget ingår lokalisering av grundskollärlinjen enligt riksdagens uttalande (UbU 1987/88:25, rskr. 1987/88:333) till universitetet i Uppsala samt till högskolorna i Gävle–Sandviken och Kalmar. UHÄ har i sina beräkningar av det framtida behovet av lärare utgått från statistiska centralbyråns korrigerade befolkningsprognos för år 1986, i vilken de verkliga och högre födelsetalen för åren 1986 och 1987 ersatt de tidigare prognosticerade födelsetalen.

Enligt de antagningsciffror UHÄ redovisat för höstterminen 1988 är ca 30 % av utbildningsplatserna på grundskollärlinjen obesatta.

Av bl.a. detta skäl är föredragande statsrådet inte nu beredd att förorda någon ökad dimensionering av grundskollärlinjen. Av samma skäl är det, enligt hans mening, nödvändigt att antagningen till utbildning i Uppsala, Gävle–Sandviken och Kalmar får anstå.

I ett stort antal motioner begärs att antagning till utbildning av lärare för årskurserna 1–7 av grundskolan fr.o.m. budgetåret 1989/90 skall ske vid universitetet i Uppsala samt högskolorna i Gävle–Sandviken och Kalmar. Krav med denna innebörd framförs i motionerna 1988/89:Ub529 (m), 1988/89:Ub589 (vpk) yrkande 13, 1988/89:Ub591 (m), 1988/89:Ub594 (s), 1988/89:Ub603 (s) yrkande 1, 1988/89:Ub615 (c) yrkande 4, 1988/89:Ub626 (fp) yrkande 3, 1988/89:Ub644 (m), 1988/89:Ub670 (s), 1988/89:Ub673 (m) yrkande 10, 1988/89:Ub676 (c) yrkande 1, 1988/89:Ub704 (c) yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub712 (fp) yrkande 10, 1988/89:Ub724 (mp), 1988/89:Ub728 (c) yrkande 20, 1988/89:Ub744 (s,m,fp,c) yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub801 (c) yrkande 8, 1988/89:Ub824 (mp) yrkande 10 delvis och 1988/89:Ub834 (m) yrkande 43.

Utskottet vill med anledning av propositionen och motionsyrkandena anföra följande.

När en ny utbildning introduceras är det nästan alltid svårt att rekrytera studerande till den. Detta brukar dock vara ett övergående problem.

Det årliga antalet pensionsavgångar inom klasslärarkåren har under det senaste decenniet varit ca 400. Under första hälften av 1990-talet ökar pensionstalen till ca 1 000 per år. Enligt UHÄ kommer pensiontalen under större delen av 2000-talets första decennium att ytterligare öka till närmare 2 000 per år, dvs. ett flerdubbelt antal jämfört med situationen på 1980-talet.

Mot bakgrund härav och UHÄ:s nyss redovisade förslag till dimensionering av denna lärarutbildning anser utskottet att *planeringsramen för grundskollärlinjens gren för utbildning av lärare för årskurserna 1–7 av grundskolan* bör ökas med 360 till 1 980 nybörjarplatser för nästa budgetår och att *antagning till denna utbildning* bör ske fr.o.m. samma tidpunkt vid universitetet i Uppsala samt högskolorna i Gävle–Sandviken och Kalmar. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub529, 1988/89:Ub589 yrkande 13, 1988/89:Ub591, 1988/89:Ub615 yrkande 4, 1988/89:Ub626 yrkande 3, 1988/89:Ub644, 1988/89:Ub670, 1988/89:Ub673 yrkande 10, 1988/89:Ub676 yrkande 1, 1988/89:Ub704 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub712 yrkande 10, 1988/89:Ub724, 1988/89:Ub728 yrkande 20, 1988/89:Ub744 yrkande 1, 1988/89:Ub801 yrkande 8, 1988/89:Ub824 yrkande 10 delvis, 1988/89:Ub834 yrkande 43, med anledning av motionerna

1988/89:Ub594, 1988/89:Ub603 yrkande 1 och med avslag på proposition 1988/89:100 och motion 1988/89:Ub744 yrkande 2 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om högskoleenheter som skall anordna utbildningen fr.o.m. budgetåret 1989/90.

Utskottet erinrar i detta sammanhang om att behörighetsvillkoren för tillträde till grundskollärlinjen är ett uttryck för vad som krävs för att en studerande skall klara av utbildningen i fråga. Utskottet utgår från att UIHÄ i enlighet härmed utfärdar riktlinjer för behörighet och dispens vid lokal antagning inför läsåret 1989/90.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till dimensionering av *grundskollärlinjens gren för utbildning av lärare för årskurserna 4–9* av grundskolan, nämligen 972 nybörjarplatser.

Grundskollärlinjens gren för utbildning av lärare för årskurserna 4–9 och då dess specialisering mot naturorienterande ämnen föreslås i motion 1988/89:Ub522 (fp) inrättad vid högskolan i Luleå.

Enligt utskottets mening är det angeläget att basorganisationen blir så stabil som möjligt för ifrågavarande lärarutbildning på de sju orter, där utbildningen enligt 1986 års riksdagsbeslut skall anordnas (prop. 1985/86:113, UbU 1985/86:27, rskr. 1985/86:356). Men hänvisning härtill avstyrks motion 1988/89:Ub522.

Utskottet anser att riksdagen på samma grund bör avslå motion 1988/89:Ub618, som avser utbildning av lärare för årskurserna 4–9 vid högskolan i Växjö.

I detta sammanhang behandlar utskottet även motionerna 1988/89:Ub806 (m) yrkande 36 och 1988/89:Ub832 (m,fp), som tar upp frågan om *rekryteringen till lärarutbildningen*. Dagens beslutsfattare på skolområdet måste inse, heter det, att de ungdomar som funderar på läraryrket vill fullgöra sin yrkesuppgift i undervisningens tjänst och inte som poliser m.m. Om man vill öka ungdomarnas intresse för läraryrket är det nödvändigt att se över arbetsformerna i grundskolan. Även utformningen av lärarutbildningen har enligt motionärerna uppenbara brister. Den behöver därför övervägas ytterligare. I den förstnämnda motionen föreslås att en parlamentarisk arbetsgrupp tillsätts för ändamålet.

Utskottet hänvisar till riksdagens beslut beträffande skolans utveckling och styrning (1988/89:UbU7, rskr. 1988/89:95), vilket innefattar även frågor om arbetsformerna i grundskolan. När det gäller utformningen av den nya lärarutbildningen för grundskolan anser utskottet, att erfarenheterna av densamma bör avvaktas innan slutsatser dras om behovet av förändringar.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub806 yrkande 36 och 1988/89:Ub832.

3. Ämneslärlinjen. Lektorsutbildning m.m. för gymnasieskolan

I motion 1988/89:Ub611 (c) yrkande 5 begärs att riksdagen med ändring av tidigare beslut som sin mening ger regeringen till känna att *ämneslärlarutbild-*

ningen för gymnasielärare även fortsättningsvis skall anordnas vid högskolan i Karlstad.

Utskottet vill erinra om att riksdagen år 1986 har beslutat att utbildning av lärare för dels grundskolans tidigare årskurser, dels grundskolans senare årskurser skall förläggas till Karlstad. Utbildning av gymnasielärare på ämneslärarlinje skall enligt samma beslut endast ske på de sex universitetsorterna (prop. 1985/86:113, UbU 1985/86:27, rskr. 1985/86:356). Utskottet vill vidare påpeka att praktisk-pedagogisk utbildning av ämneslärare förlades till Karlstad vid en tidpunkt då den årliga intagningskapaciteten i riket för utbildning av ämneslärare var ca 2 300 platser, dvs. mycket större än i dag. För nästa budgetår föreslås en planeringsram om dels 212 platser för ämneslärarlinjen, dels 150 platser för den avslutande praktisk-pedagogiska utbildningen.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub611 yrkande 5.

Utskottet behandlar i det följande lektorsutbildning m.m. för gymnasieskolan.

I motion 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 32 framhålls att *lektorstjänsterna i gymnasieskolan* har stor betydelse för att upprätthålla en hög standard på ämnesundervisningen. Det är viktigt att undervisningen där får forskningsanknytning och att lektoraten i allmänna ämnen besätts med befattningshavare som är behöriga, dvs. har avlagt doktorsexamen. Enligt motion 1988/89:Ub210 (fp) bör behörighetskraven för ifrågavarande lektorstjänster sänkas. Tjänsterna bör under vissa förutsättningar kunna besättas med personer med den nya licentiatexamen, motsvarande första hälften av utbildningen för doktorsexamen.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anförda följande.

Uppställande av doktorsexamen som behörighetsvillkor för vissa tjänster i samhället har stor betydelse för rekryteringen av unga forskare. Härtill kommer att gymnasielektorer med doktorsexamen – i första hand i de allmänna ämnena på de treåriga teoretiska linjerna – genom sitt ämneskunnande och vetenskapliga synsätt har betytt och betyder mycket för att hos elever i gymnasieskolan väcka intresse för fortsatta studier. Som utskottet tidigare framhållit (UbU 1986/87:26, s. 30) finns det anledning att slå vakt om denna ämnesmässiga kompetens för gymnasieskolans del. Av det följande framgår att förslag lagts fram om en särskild praktisk-pedagogisk utbildning för dem som har ämnesteoretisk behörighet till lektorstjänst i gymnasieskolan.

Med det anförda anser utskottet att yrkande 32 i motion 1988/89:Ub817 är tillgodosett, varför det avstyrks. Motion 1988/89:Ub210 bör likaledes avslås av riksdagen.

UHÄ har på regeringens uppdrag lagt fram förslag om en *praktisk-pedagogisk utbildning för personer som är ämnesteoretiskt behöriga till lektorstjänst* i allmänna ämnen i gymnasieskolan eller har grundläggande ekonomisk eller teknisk utbildning m.m. Bakgrunden till uppdraget är riksdagens uttalande våren 1987 med anledning av 1987 års forskningspro-

position om nödvändigheten av att snarast finna former för en fungerande praktisk-pedagogisk utbildning för dem som avlagt doktorsexamen i sådana ämnen som är lämpliga för lektorstjänster i gymnasieskolan (UbU 1986/87:26, rskr. 1986/87:282). Vidare har departementschefen i budgetpropositionen 1985/86:100 bil. 10 uttalat att det bör anordnas en avkortad praktisk-pedagogisk utbildning för innehavare av extra ordinarie lektorstjänst i tekniska ämnen. Det grundläggande motivet för uppdraget har i båda fallen varit att stimulera rekryteringen till lektorstjänsterna i gymnasieskolan.

Av UHÄ:s skrivelse till regeringen framgår att de hittillsvarande svårigheterna att rekrytera till den praktisk-pedagogiska utbildningen till stor del har studiefinansiella orsaker, särskilt för dem som slutfört sin doktorsexamen med utbildningsbidrag eller på assistenttjänster. För sådana personer är det svårt eller föga lockande att genomgå en praktisk-pedagogisk utbildning med enbart studiemedel. UHÄ föreslår därför att olika modeller utformas för den praktisk-pedagogiska utbildningen, bl.a. tre terminers studier på halvfart kombinerade med två tredjedels tjänstgöring med anställning och lön under utbildningstiden för i första hand *lärare i tekniska och ekonomiska ämnen* samt – för i första hand blivande *lektorer i allmänna ämnen* (svenska, samhällskunskap m.fl. ämnen) – *dels* en variant av reguljär praktisk-pedagogisk utbildning om 20 poäng med ersättning motsvarande lön som lektor samt två tredjedels tjänstgöring under en termin kombinerad med studier, *dels* en variant av reguljär praktisk-pedagogisk utbildning om 20–40 poäng med ersättning motsvarande utbildningsbidrag för doktorand. Utbildningen skall i vissa fall kunna avkortas.

Enligt UHÄ behövs det en årlig nyrekrytering av ca 120 lektorer. För nästa budgetår föreslår ämbetet 90 utbildningsplatser för den nya utbildningen.

Föredragande statsrådet föreslår för nästa budgetår 15 utbildningsplatser för lektorer inom nuvarande planeringsram för ämneslärarlinjen. Av UHÄ:s utbildningsmodeller föreslås den modell prövas, som innebär tre terminers studier och praktiktjänstgöring med nedsättning av undervisningsskyldigheten med en tredjedel. Kostnader för vikarier under budgetåret 1989/90 belastar gymnasieskolanslaget med 1,5 milj. kr. (jfr prop. 1988/89:100 bil. 10, s. 113).

I motion 1988/89:Ub830 (m,fp,c,mp) hävdas att föreslaget antal utbildningsplatser är för litet med tanke på den stora bristen på lektorer i riket. Det antal sökande med doktorsexamen som anmäler sig till utbildning bör beredas plats. Utrymme härför bör åstadkommas genom att den tre terminer långa utbildningen kan avkortas (yrkandena 3 och 4). Vidare bör kravet på ämnesteoretisk utbildning för annat i tjänsten ingående skolämne än det vari doktorsexamen avlagts enligt motionärerna övergångsvis inte sättas högre än det som gällde före ämneslärarlinjens reformering den 1 juli 1988. De som nu är färdiga med sin doktorsexamen har vid slutförandet av sin grundläggande högskoleutbildning inte känt till dessa nya förutsättningar. Slutligen begärs åtgärder för en bättre lönesättning av nyanställd gymnasielektor (yrkandena 1 och 2).

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

När det gäller kravet på ämnesteoretisk utbildning för annat i lektorstjänst ingående skolämne än det, vari doktorsexamen avlagts, har utskottet

inhämtat att regeringen inte har för avsikt att skärpa kraven beträffande behörighet för nyssnämnt skolämne i lektorstjänst. Vidare hänvisar utskottet till vad utskottet under föregående riksmöte anförde om dispensmöjligheter (UbU 1987/88:25). Mot denna bakgrund avstyrks yrkande 1 i motion 1988/89:Ub830.

Likaså avstyrker utskottet yrkande 2 i samma motion med hänvisning till att det är statens arbetsgivarverk som har arbetsgivaransvaret när det gäller frågan om en adekvat lönesättning för gymnasielektorer.

Utskottet uppfattar det nu framlagda utbildningsförslaget som ett första försök att finna former för en fungerande praktisk-pedagogisk utbildning för blivande innehavare av lektorstjänster. Utskottet konstaterar dock att den för budgetåret 1989/90 valda utbildningsmodellen om tre terminer är längre än den reguljära praktisk-pedagogiska utbildningen på ämneslärarlinjen. Den är vidare längre än de andra utbildningsmodeller som UHÄ föreslagit för i första hand blivande lektorer i allmänna ämnen (svenska, samhällskunskap m.fl. ämnen).

Mot bakgrund av behovet av ett utökat antal utbildningsplatser för blivande lektorer utgår utskottet från att UHÄ:s två huvudförslag när det gäller utbildning för blivande lektorer i allmänna ämnen prövas fr.o.m. budgetåret 1990/91 och då i avkortad form om en termin för bl.a. dem som har viss undervisningserfarenhet från högskolan eller skolväsendet eller annan yrkesverksamhet av betydelse för tjänsten. Sådan utbildning om en termin bör kunna komma i fråga även för den som har ämne-teoretisk lektorsbehörighet i endast ett undervisningsämne, om detta har en sådan omfattning på olika linjer i gymnasieskolan att det ger erforderligt tjänsteunderlag också vid mindre gymnasieskolor. Om bristen på lektorer skall kunna hävas, måste utbildningen – som framhölls i proposition 1985/86:100 bil. 10 – ha avkortad form. Det är också viktigt att det på högskolans olika ämnesinstitutioner lämnas information om dels att utbildningen finns, dels att gymnasieskolan erbjuder en alternativ arbetsmarknad för dem som avlagt doktorsexamen i ämne för lektorstjänst eller inom angränsande ämnesområden (jfr skolöverstyrelsens föreskrifter om examen för behörighet till tjänst som lektor, lärare 152).

Enligt utskottets uppfattning bör utbildningen under nästa budgetår omfatta minst 23 utbildningsplatser, dvs. så många som de för budgetåret 1989/90 beräknade medlen för vikariekostnader medger (prop. s. 113).

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen med anledning av yrkandena 3 och 4 i motion 1988/89:Ub830 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om omfattning och utformning av lektorsutbildning.

Utskottet vill tillägga följande.

Rekryteringen av lektorer till gymnasieskolan är i mycket beroende av hur attraktiva arbetsuppgifterna som gymnasielektor är för personer med doktorsexamen. Vid många högskolor, kanske främst de mindre, finns behov av deltidstjänstgörande lärare inom olika ämnesområden. Därför är det – som UHÄ framhållit – angeläget att när så är lämpligt utnyttja möjligheterna att kombinera tjänstgöring inom gymnasieskola och högskola. Men också innehållet i en gymnasielektorstjänst bör vara sådant att man tillvaratar den forskarutbildades särskilda kompetens och stimulerar till

fortsatt utveckling. Skolöverstyrelsen har således i sin anslagsframställning för budgetåret 1988/89 förklarat sig berett att närmare pröva möjligheterna att förena lektorstjänster med något slag av utvecklings- och utvärderingsansvar för olika ämnen i gymnasieskolan. Utskottet utgår från att eventuella förslag med denna inriktning prövas i positiv anda av regeringen.

4. Vårdlärlarlinjen

Planeringsramen för vårdlärlarlinjen är innevarande budgetår 392 nybörjarplatser. Regeringen föreslår på grundval av UHÄ:s anslagsframställning att antalet nybörjarplatser skall minska med 30, varav 6 vid högskolan för lärarutbildning i Stockholm samt 6 vid vart och ett av universitetet i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå.

Den föreslagna minskningen om 30 platser avvisas i motionerna 1988/89:Ub526 (c), 1988/89:Ub673 (m) yrkande 11, 1988/89:Ub676 (c) yrkande 2, 1988/89:Ub728 (c) yrkande 27, 1988/89:Ub837 (fp) yrkandena 10 och 11, för Umeås del i motionerna 1988/89:Ub531 (c), 1988/89:Ub544 (m), 1988/89:Ub649 (vpk), 1988/89:Ub700 (fp) och 1988/89:Ub759 (c).

Utskottet anser att vårdlärlarlinjen, i avvaktan på att en mer ingående analys av de olika regionernas behov och rekryteringsförutsättningar görs, bör ha oförändrad omfattning under nästa budgetår, dvs. en planeringsram om 392 nybörjarplatser. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub526, 1988/89:Ub531, 1988/89:Ub544, 1988/89:Ub649, 1988/89:Ub673 yrkande 11, 1988/89:Ub676 yrkande 2, 1988/89:Ub700, 1988/89:Ub728 yrkande 27, 1988/89:Ub759 och 1988/89:Ub837 yrkandena 10 och 11 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat.

5. En självständig högskola för fysisk fostran och idrott i Stockholm, m.m.

Den 1 juli 1966 omvandlades dåvarande gymnastiska centralinstitutet till gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) i Stockholm. Befintliga resurser för forskning i form av högre tjänster i fysiologi knöts till den nya högskolan. Innehavarna av dessa tjänster skulle svara för forskning m.m. på det fysiologiska ämnesområdet, medverka i den grundläggande högskoleutbildningen och svara för forskningsanknytningen av gymnastik- och idrottsläraryrket. Härtill kom att institutionen för fysiologi vid högskolan svarade för informations- och kunskapsspridning inom det humanbiologiska ämnesområdet och därmed var av riksintresse för bl.a. idrottsrörelsen och övriga i landet som var intresserade av fysisk fostran. Dessa forskares arbetsplats var knuten till gymnastik- och idrottshögskolans lokaler i Stockholm för att ge bästa möjliga villkor för dels överföring av praktisk erfarenhet från gymnastik, idrott och annan träning till forskarna, dels överföring av ny vetenskaplig kunskap till lärare, studerande m.fl. vid gymnastik- och idrottshögskolan.

Genom 1977 års högskolereform inrättades den 1 juli 1977 högskolan för lärarutbildning i Stockholm (HLS). Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm blev en del av HLS (institutionen för gymnastik- och idrottslärar-

utbildning). Gymnastik- och idrottshögskolans tre professurer i fysiologi fördes därvid över till Karolinska institutet (KI).

Riksdagen gav under riksmötet 1985/86 (UbU 1985/86:24, rskr. 1985/86:299) som sin mening regeringen till känna att de tre professurerna i fysiologi – i kroppsövningarnas fysiologi (med numera ändrad benämning fysiologi, särskilt arbetsfysiologi), i tillämpad fysiologi resp. i fysiologi, särskilt kroppsövningarnas fysiologi – vid KI fortsättningsvis skall vara knutna till forskning och utbildning som avser fysisk fostran och idrott.

Riksdagen beslöt under föregående riksmöte att ett centrum för idrottsforskning skulle inrättas i Stockholm fr.o.m. budgetåret 1988/89 (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:28, rskr. 1987/88:277). Detta utgör organisatoriskt en särskild arbetsenhet gemensam för KI, HLS och universitetet i Stockholm. Vid detta centrum skall bedrivas forskning och forskarutbildning. Utöver de resurser som förs till centret finns ytterligare resurser inom området vid flera högskoleenheter, bl.a. nämnda tre professurer i fysiologi vid KI och en tjänst som professor i historia, särskilt idrottshistoria, vid universitetet i Stockholm. Centret har i uppgift att arbeta för samverkan och samordning inom det aktuella forskningsområdet i landet. Centret leds av en styrelse i vilken ingår företrädare för KI, HLS, universitetet i Stockholm och andra högskoleenheter med verksamhet inom området samt för idrottsrörelsen. Centret är anknutet till humanistisk, samhällsvetenskaplig och medicinsk fakultet i Stockholm. Innehavare av professurer knutna till centret ingår i den fakultet som motsvarar den egna ämnesinriktningen.

I motion 1988/89:Ub520 (m) anförs att det behövs en självständig högskoleenhet för fysisk fostran och idrott. Omorganisationen av de olika enheterna i Stockholm vid 1977 års högskolereform utföll olyckligt för ämnet idrott. Motionären nämner som en jämförelse att Konstfackskolan och Musikhögskolan – som ämnesinstitutioner för bild resp. musik – behölls som självständiga högskoleenheter samtidigt som den del av deras verksamhet som utgjorde lärarutbildning anknöts till HLS. En liknande ordning efterlyses för idrottens del. Enligt motionären bör därför åtgärder snarast vidtas för att återge den förutvarande gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm en självständig ställning. Även i motion 1988/89:Ub802 (fp) yrkande 2 begärs förslag om en självständig högskoleenhet på idrottsområdet.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Sedan den 1 juli 1988 finns såsom tidigare nämnts ett centrum för idrottsforskning i Stockholm. Utskottet anser i likhet med motionärerna att det finns behov av en *självständig högskoleenhet för grundläggande högskoleutbildning på idrottens område*. En sådan enhet bör därför komma till stånd i Stockholm. Enligt utskottets mening är det därvid angeläget att nyssnämnda centrum för idrottsforskning på lämpligt sätt samordnas med denna nya enhet. Det bör ankomma på regeringen att förelägga riksdagen förslag om en självständig högskoleenhet på idrottens område i Stockholm, så att en ny utbildningsorganisation m.m. kan komma till stånd senast den 1 juli 1992. Det är vidare nödvändigt att på ett tidigt stadium bedöma det resursbehov som kan uppkomma för treårsperioden 1990/91–1992/93 med anledning av förslaget. Vad utskottet anfört om en självständig högskoleenhet för grundläggande högskoleutbildning på idrottens område i Stockholm bör

riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub520 och med anledning av motion 1988/89:Ub802 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

1988/89:UbU22

I motion 1988/89:Ub639 (fp) och 1988/89:Ub669 (s) delvis framhålls som angeläget att utbildningen på idrottens område, framför allt lärarutbildningen, utökas vid högskolan i Örebro och att utbildningsresurserna per capita återförs till den högre nivå som tidigare fanns för denna utbildning vid högskolan.

Frågor om en grundläggande utbildning i idrott har aktualiserats av bl.a. Sveriges riksidrottsförbund. Om en sådan utbildning byggs upp i olika delar av landet – som uppdragsutbildning eller på annat sätt –, bör det finnas goda förutsättningar för utbildningens anordnande vid bl.a. högskolan i Örebro. Frågan om idrottslärarutbildningens framtida dimensionering är för tidigt väckt. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 1988/89:Ub639 och 1988/89:Ub669 delvis inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd, varför de avstyrks.

När det gäller önskemålet om viss utbildning om 120 poäng på idrottens område m.m. i *Linköping*, vilket framförs i motion 1988/89:Ub597 (s), avstyrker utskottet motionen med hänvisning till att det är på lokal nivå som ställning tas till vilka lokala linjer som en högskoleenhet bör anordna.

Med samma motivering avstyrker utskottet ett antal motionsyrkanden om idrottsvetenskaplig utbildning m.m. vid högskolan i *Falun–Borlänge*, nämligen motionerna 1988/89:Ub662 (c) yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub728 (c) yrkande 25 och 1988/89:Ub815 (c) yrkande 1.

6. Speciallärarlinjen

Riksdagen har beslutat om en ny specialpedagogisk utbildning som skall börja budgetåret 1990/91 (prop. 1988/89:4, 1988/89:UbU7, rskr. 1988/89:000). För läsåret 1989/90 skall därför antagningen till den nuvarande speciallärarutbildningen begränsas. På UHÄ:s förslag förordar föredragande statsrådet att *antagningen* begränsas till 90 nybörjarplatser (gren 1, fortsättningsdelen 21–40 poäng).

Utskottet anser att riksdagen bör bemyndiga regeringen att för nästa budgetår begränsa antagningen till speciallärarlinjen i enlighet med vad som har förordats i propositionen.

I motion 1988/89:Ub683 (c) krävs en *specialpedagogisk utbildningslinje med inriktning på elever med tal- och språksvårigheter*. Enligt motionären finns en stark oro för att skolan genom den föreslagna nya speciallärarutbildningen kommer att förlora kompetensen att ta hand om elever med språkliga funktionshinder, om inte en specialpedagogisk utbildning med denna inriktning erbjuds de blivande speciallärarna.

Vid sin behandling av den nya specialpedagogiska påbyggnadsutbildningen tidigare under detta riksmöte konstaterade utskottet att det i förslaget till en ny specialpedagogisk påbyggnadsutbildning saknas en specialisering som finns i nuvarande utbildning, nämligen en särskild utbildning av lärare för elever med språk-, tal- och röststörningar. Utskottet utgick i sitt betänkande

1988/89:UbU7 (s. 49) från att den påbyggnadsutbildning om 40/60 poäng, som nu skall komma till stånd för lärare för barn med komplicerad inlärningsituation, kommer att innehålla utbildningsmoment i logopedi och lingvistik av sådan omfattning att speciallärarna får erforderliga kunskaper för behandling av barn med språk- och talsvårigheter.

Med hänvisning till vad utskottet anfört i detta ärende avstyrks motion 1988/89:Ub683.

7. Utbildning av flyglärare

I motion 1988/89:Ub569 (fp) begärs en ökad utbildning av flyglärare.

Utskottet vill peka på att det i utbildningsdepartementets bilaga till budgetpropositionen anmäls att chefen för kommunikationsdepartementet vid sin behandling av anslaget F 4. Civil trafikflygarutbildning har föreslagit att 800 000 kr. anvisas till högskolan för lärarutbildning i Stockholm för utbildning av flyglärare.

Med hänvisning till vad som anförts i budgetpropositionen avstyrks motion 1988/89:Ub569.

8. Utbildningsfrågor i övrigt

I motionerna 1988/89:Ub506 (m) yrkandena 1 och 2 och 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 30 hävdas att det var ett misstag att ta bort de graderade *betygen i lärarskicklighet och i ämneskunskaper* för blivande lärare. För närvarande skall således bara ges betyget Godkänd, resp. Ické godkänd. Motionärerna framhåller att studerande på t.ex. ämneslärarlinjerna och på fristående kurser undervisas gemensamt och att det är orimligt att olika former för betygsättning förekommer för de olika studerandekategorierna i samma utbildning, inte minst mot bakgrund av att betygsättningen på denna nivå kan vara avgörande för antagning till forskarutbildning.

Eftersom det nya betygssystemet har införts först fr.o.m. läsåret 1988/89; bör erfarenheterna av detta avvaktas. Utskottet har i tidigare sammanhang slagit fast att den meritvärdering som grundas på inlämnade ansökningshandlingar skall kunna kompletteras med referenstagning beträffande skickligheten för läraruppgifterna. Detta bör kunna ske även beträffande nyexamine-rade där de fått sin utbildning. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub506 yrkandena 1 och 2 och 1988/89:Ub817 yrkande 30.

I motion 1988/89:Ub517 (s) anförs att det inom lärarutbildningen bör vara möjligt att tillsätta *högskolelektorer* med hög kompetens inom den praktisk-pedagogiska utbildningen. Dessa lärare måste ha kompetens av annat slag än doktorsexamen, nämligen pedagogisk skicklighet visad genom lärarutbildning och undervisning i grundskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

I propositionen 1984/85:57 om ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan angavs som särskild behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor doktorsexamen eller motsvarande kompetens eller kompe-

tens av annat slag. Som exempel på kompetens av annat slag angavs t.ex. meriter från konstnärligt utvecklingsarbete.

Utbildningsutskottet anslöt sig till vad föredragande statsrådet förordade om behörighetsgrund för tjänst som högskolelektor och anförde att genom den föreslagna ordningen kan hänsyn tas till olika utbildningsområdets tradition och karaktär. Riksdagen godkände vad utskottet förordade (UbU 1984/85:9, rskr. 1984/85:115). Utskottet utgick från att högskolemyndigheterna upprätthåller högt ställda krav i berört hänseende och därigenom undviker en urholkning av den kompetens som skall krävas av innehavare av tjänst som högskolelektor. Utskottet påpekade vidare att det på vissa områden av högskolans utbildningar kan komma i fråga annan utbildning och andra erfarenheter än de som följer av doktorsexamen för att betraktas som behörig till tjänst som högskolelektor.

Vad utbildningsutskottet anförde våren 1985 i fråga om högskolelektors-tjänst ligger fast. När det gäller högskolelärares medverkan i grundskollära-utbildningen bör självfallet såväl högskolelektorer som högskoleadjunkter kunna komma i fråga för den ämnesmetodiska och den praktisk-pedagogiska utbildningen i övrigt. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub517.

9. Planeringsramar i övrigt. Anslaget

Utskottet har i det föregående föreslagit en ökning av planeringsramarna för grundskollärlinjens gren för utbildning av lärare för årskurserna 1–7 av grundskolan och för vårdlärlinjen. I vad gäller övriga planeringsramar tillstyrks regeringens förslag.

I motion 1988/89:Ub728 (c) yrkandena 7 delvis och 24 föreslås dels medel för en utökad förskolläraryt utbildning, dels ytterligare 16 522 000 kr. för att återställa den av regeringen föreslagna tvåprocentiga besparingen om 16 522 000 kr. under anslaget. Enligt motion 1988/89:Ub712 (fp) yrkande 9 bör anslaget räknas upp med 18 milj.kr. utöver vad regeringen föreslagit. Slutligen föreslås i motion 1988/89:Ub717 (vpk) yrkande 2 att 21 168 000 kr. anvisas för en utökad förskolläraryt utbildning.

Mot bakgrund av vad utskottet föreslagit i det föregående bör medel beräknas för ett ökat antal platser på grundskollärlinjen (9 500 000 kr.) och vårdlärlinjen (2 052 000 kr.).

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub712 (fp) yrkande 9 och 1988/89:Ub728 (c) yrkandena 7 delvis och 24 samt med avslag på motion 1988/89:Ub717 (vpk) yrkande 2 till Utbildning för undervisningsyrken för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av (854 118 000 kr. + 9 500 000 kr. + 2 052 000 kr. =) 865 670 000 kr.

Utskottet hemställer

1. beträffande *barn- och ungdomspedagogisk utbildning om 120 poäng*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub603 yrkande 2, 1988/89:Ub609, 1988/89:Ub612 yrkande 2 och 1988/89:Ub717 yrkande 3,

2. beträffande *enhetlig pedagogisk grundutbildning för all barnomsorgspersonal*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub604 och 1988/89:Ub717 yrkande 4,

3. beträffande *planeringsramar för förskollärlinjen*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub612 yrkande 1 delvis, 1988/89:Ub712 yrkande 7, 1988/89:Ub717 yrkande 1 och 1988/89:Ub728 yrkandena 21 och 22 delvis fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100,

4. beträffande *förskollärarytbildning i Värmland*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub566, 1988/89:Ub611 yrkande 7 och 1988/89:Ub657 yrkande 3,

5. beträffande *lokalisering till Borås av förskollärarytbildning som allmän utbildningslinje*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub505, 1988/89:Ub523, 1988/89:Ub532, 1988/89:Ub712 yrkande 8 delvis och 1988/89:Ub728 yrkande 22 delvis och 1988/89:Ub756,

6. beträffande *ett bibehållande av dimensioneringen av förskollärlinjen i Stockholm*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub712 yrkande 8 delvis,

7. beträffande *ökad förskollärarytbildning i Eskilstuna-Västerås*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub813 yrkande 4.

8. beträffande *utbildning av barnskötare till förskollärare i Gävle-Sandviken*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub603 yrkande 3 och 1988/89:Ub705,

9. beträffande *planeringsramar för fritidspedagoglinjen*

att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Ub612 yrkande 1 delvis fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100.

10. beträffande *planeringsramar för grundskollärlinjens gren för utbildning av lärare för årskurserna 1-7 av grundskolan samt antagning till denna utbildning fr.o.m. budgetåret 1989/90 vid universitetet i Uppsala samt högskolorna i Gävle-Sandviken och Kalmar*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub529, 1988/89:Ub589 yrkande 13, 1988/89:Ub591, 1988/89:Ub615 yrkande 4, 1988/89:Ub626 yrkande 3, 1988/89:Ub644, 1988/89:Ub670, 1988/89:Ub673 yrkande 10, 1988/89:Ub676 yrkande 1, 1988/89:Ub704, 1988/89:Ub712 yrkande 10, 1988/89:Ub724, 1988/89:Ub728 yrkande 20, 1988/89:Ub744 yrkande 1, 1988/89:Ub801 yrkande 8, 1988/89:Ub824 yrkande 10 delvis, 1988/89:Ub834 yrkande 43, med anled-

ning av motionerna 1988/89:Ub594, 1988/89:Ub603 yrkande 1, och med avslag på proposition 1988/89:100 och motion 1988/89:Ub744 yrkande 2 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om lokaliseringen av utbildningen i fråga,

11. beträffande *viss utbildning av lärare för grundskolan i Luleå* att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub522,

12. beträffande *viss utbildning av lärare för grundskolan i Växjö* att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub618,

13. beträffande *åtgärder för att förbättra rekryteringen till lärarutbildning* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub806 yrkande 36 och 1988/89:Ub832,

14. beträffande *ämneslärarlinje i Karlstad* att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub611 yrkande 5,

15. beträffande *lektorstjänster m.m. i gymnasieskolan* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub210 och 1988/89:Ub817 yrkande 32,

16. beträffande *behörighet i visst skolämne, m.m.* att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub830 yrkandena 1 och 2,

17. beträffande *lektorsutbildning för gymnasieskolan* att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motion 1988/89:Ub830 yrkandena 3 och 4 bemyndigar regeringen att inom ramen för ämneslärarlinjen, 40 poäng, anordna lektorsutbildning kombinerad med tjänstgöring och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. beträffande *planeringsramar för vårdlärarlinjen* att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och med bifall till motionerna 1988/89:Ub526, 1988/89:Ub531, 1988/89:Ub544, 1988/89:Ub649, 1988/89:Ub673 yrkande 11, 1988/89:Ub676 yrkande 2, 1988/89:Ub700, 1988/89:Ub728 yrkande 27, 1988/89:Ub759 och 1988/89:Ub837 yrkandena 10 och 11 fastställer planeringsramar i enlighet med vad utskottet förordat,

19. beträffande *en särskild högskoleenhet på idrottens område i Stockholm* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub520 och med anledning av motion 1988/89:Ub802 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. beträffande *idrottsutbildning m.m. i Örebro* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub639 och 1988/89:Ub669 delvis,

21. beträffande *idrottsutbildning m.m. i Linköping* att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub597,

22. beträffande *idrottsutbildning m.m. i Falun* att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub662, 1988/89:Ub728 yrkande 25 och 1988/89:Ub815 yrkande 1,

23. beträffande *antagningen till speciallärarlinjen*
att riksdagen bemyndigar regeringen att begränsa antagningen till speciallärarlinjen i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100,
24. beträffande *specialpedagogisk utbildning med inriktning på elever med tal- och språksvårigheter*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub683,
25. beträffande *utbildning av flyglärare*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub569,
26. beträffande *betyg i lärarutbildningen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub506 och 1988/89:Ub817 yrkande 30,
27. beträffande *behörighetsgrunderna för tjänst som högskolelektor inom lärarutbildningen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub517,
28. beträffande *planeringsramar i övrigt*
att riksdagen fastställer ramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100,
29. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub712 yrkande 9 och 1988/89:Ub728 yrkandena 7 delvis och 24 samt med avslag på motion 1988/89:Ub717 yrkande 2 till *Utbildning för undervisningsyrken* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 865 670 000 kr.

Stockholm den 4 april 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Ingvar Johnsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Marianne Andersson (c), Björn Samuelson (vpk), Eva Goës (mp), Ingegerd Wärnersson (s), Jan Björkman (s), Ulf Melin (m) och Isa Halvarsson (fp).

Reservationer

1. Barn- och ungdomspedagogisk utbildning om 120 poäng (mom. 1)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet finner" och på s. 9 slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att högskolans forskolläro- och fritidspedagogutbildning-

ar skall förlängas till 120 poäng enligt UHÄ:s förslag, med sikte på 140 poäng, för att ge förbättrade och fördjupade yrkeskunskaper inom bl.a. pedagogik och utvecklingspsykologi och för att underlätta samordningen med grundskolan. Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

1988/89:UbU22

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *barn- och ungdomspedagogisk utbildning om 120 poäng*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub717 yrkande 3, med anledning av motionerna 1988/89:Ub603 yrkande 2 och 1988/89:Ub612 yrkande 2 samt med avslag på motion 1988/89:Ub609 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Planeringsramar för förskollärlinjen (mom. 3)

Lars Leijonborg och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "22 delvis" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har beslutat att full behovstäckning inom barnomsorgen skall vara uppnådd senast 1991. Detta innebär att det krävs ett ökat antal utbildade förskollärare. Antalet nybörjarplatser på förskollärlinjen är idag 3 216. Socialstyrelsen har, mot bakgrund av riksdagsbeslutet, beräknat att antalet platser på linjen kan öka till 4 000 utan risk för att man därmed utbildar för många. UHÄ:s tolkning av detta är att 3-600 nybörjarplatser bör inrättas för att det framtida behovet av förskollärare skall täckas. Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att regeringen bara föreslår ett nytillskott med 60 platser.

Utskottet anser att ett ökat antal platser på förskollärlinjen är en förutsättning för att barnomsorg skall kunna erbjudas åt alla som så önskar. Antalet platser bör därför öka med 300 platser utöver vad regeringen har föreslagit. Det bör ankomma på regeringen eller efter regeringens bemyndigande UHÄ att fördela dessa platser på högskolor. Denna fördelning bör självfallet göras så att regioner där antalet sökande är stort i första hand tillgodoses med nya platser.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *planeringsramar för förskollärlinjen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub712 yrkande 7 och med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub612 yrkande 1 delvis, 1988/89:Ub717 yrkande 1 och 1988/89:Ub728 yrkandena 21 och 22 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Planeringsramar för förskollärlinjen (mom. 3)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "22 delvis" bort ha följande lydelse:

Antalet nybörjarplatser på förskollärlinjen är för innevarande år 3 216, och socialstyrelsen bedömer att antalet nybörjarplatser kan ökas till 4 000 utan risk för att man utbildar för många. Enligt utskottets mening bör regeringen snarast återkomma med förslag om hur personalförsörjningen skall klaras för den utbyggda barnomsorgen. För budgetåret 1989/90 föreslår utskottet 60 nya platser utöver regeringens förslag om 3 276 platser. Frågan om lokalisering av dessa platser behandlar utskottet i det följande.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *planeringsramar för förskollärlinjen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub728 yrkandena 21 och 22 delvis, med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub612 yrkande 1 delvis, 1988/89:Ub712 yrkande 7 och 1988/89:Ub717 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Planeringsramar för förskollärlinjen (mom. 3)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "22 delvis" bort ha följande lydelse:

Barnomsorgens utbyggnad är beroende av tillgången på utbildad personal. Socialstyrelsen har gjort beräkningar, som visar att man utan att riskera överskott kan öka antalet intagningsplatser till över 4 000 och behålla dessa en bit in på 1990-talet. Planeringsramen för budgetåret 1989/90 bör omfatta 4 000 nybörjarplatser. Det bör ankomma på regeringen att fördela dem på orter. En plan för att ytterligare öka intagningen till förskollärlinjen måste upprättas. Dessutom måste särskilda ansträngningar göras för att få utbildad personal att stanna kvar inom barnomsorgen och för att få dem, som av olika skäl lämnat yrket, att återvända. Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *planeringsramar för förskollärlinjen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub717 yrkande 1 och med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub612 yrkande 1 delvis, 1988/89:Ub712 yrkande 7 och 1988/89:Ub728 yrkandena 21 och 22 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Lokalisering till Borås av förskollärlinjen som allmän utbildningslinje (mom. 5)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 2, 3 eller 4

Larz Johansson (c), Lars Leijonborg (fp), Marianne Andersson (c), Björn Samuelson (vpk) och Isa Halvarsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet

anser” och på s. 10 slutar med ”ifrågavarande motionsyrkanden” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att förskolläraryt utbildning på nytt bör lokaliseras till Borås fr. o. m. budgetåret 1989/90. Utbildningen bör omfatta 60 intagningsplatser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *lokalisering till Borås av förskolläraryt utbildning som allmän utbildningslinje*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub523, 1988/89:Ub532, 1988/89:Ub712 yrkande 8 delvis, 1988/89:Ub728 yrkande 22 delvis och 1988/89:Ub756 samt med anledning av motion 1988/89:Ub505 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Bibehållande av dimensioneringen av förskolläraryt linjen i Stockholm (mom. 6)

Under förutsättning av bifall till reservation 2

Lars Leijonborg och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med ”Utskottet tillstyrker” och slutar med ”av riksdagen” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den föreslagna minskningen med 30 platser på förskolläraryt linjen vid högskolan för läraryt utbildning i Stockholm inte bör verkställas med hänsyn till den akuta brist på barnomsorgspersonal som råder i Stockholmsregionen. Det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *bibehållande av dimensioneringen av förskolläraryt linjen i Stockholm*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub712 yrkande 8 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Åtgärder för att förbättra rekryteringen till läraryt utbildning (mom. 13)

Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m), Ulf Melin (m) och Isa Halvarsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med ”Utskottet hänvisar” och slutar med ”1988/89:Ub832” bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att ca 30 % av utbildningsplatserna på den nya grundskolläraryt linjen är obesatta. För att öka den yngre generationens intresse för läraryt yrket är det nödvändigt att se över arbetsformerna för grundskolan. Genom en fokusering av skolans mål på goda kunskaper och färdigheter ställs krav på en arbetsdisciplin i skolan, som i sig är fostrande och som därvid motverkar våldstendenser samt mobbning av bl.a. lärare (jfr 1988/89:UbU7 s. 59).

Även den nya lärarutbildningen måste ses över. Vissa ämneskombinationer bör exempelvis göras om, eftersom de inte förmår locka tillräckligt många sökande. Den stora spännvidden i årskurser i lärarnas arbetsområden är mycket krävande och bör därför bli föremål för nya överväganden.

Situationen är allvarlig. Utskottet föreslår därför att en parlamentarisk arbetsgrupp tillsätts med uppgift att lägga fram förslag till förändringar av lärarutbildningen och till nya arbetsformer i grundskolan.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. *beträffande åtgärder för att förbättra rekryteringen till lärarutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub806 yrkande 36 och med anledning av motion 1988/89:Ub832 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

8. Lektorsutbildning för gymnasieskolan (mom. 17)

Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m), Eva Goës (mp), Ulf Melin (m) och Isa Halvarsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet uppfattar" och slutar med "av lektorsutbildningen" bort ha följande lydelse:

Den för budgetåret 1989/90 föreslagna lektorsutbildningen innehåller praktik i form av lärartjänstgöring motsvarande 40 poäng och pedagogisk-metodisk utbildning motsvarande 20 poäng. Utbildningen blir därmed längre än den reguljära praktisk-pedagogiska utbildningen på ämneslärarlinjen. Detta stämmer inte med tidigare gjorda uttalanden om behovet av en avkortad utbildning.

Den av regeringen för budgetåret 1989/90 valda utbildningsmodellen är av UHÄ i första hand utformad för att passa behov hos lärare i tekniska och ekonomiska ämnen med lång praktisk verksamhet bakom sig. UHÄ har uttryckligen bedömt denna modell som mindre lämplig för blivande lektorer i allmänna ämnen (svenska, samhällskunskap m.fl. ämnen) när det gäller själva utbildningssituationen. Det finns utbildningsorganisatoriska problem med denna treterminsmodell för blivande lektorer i allmänna ämnen utan egen undervisningsvana, nämligen svårigheten att på tjänstgöringsorten finna lämpliga handledare och att få handledningen att fungera.

Mot bakgrund av vad som redovisats anser utskottet att den praktisk-pedagogiska utbildningen för blivande lektorer fr.o.m. budgetåret 1990/91 bör omfatta två utbildningsmodeller, nämligen *dels* två terminers studier på halvfart kombinerade med två tredjedels tjänstgöring med anställning och lön under utbildningstiden för i första hand lärare i tekniska och ekonomiska ämnen (ämnesområden inom vilka det är lärarbrist), *dels* en variant av den reguljära praktisk-pedagogiska utbildningen om 20 poäng med ersättning motsvarande utbildningsbidrag för doktorand för i första hand blivande lektorer i allmänna ämnen (svenska, samhällskunskap m.fl. ämnen). En sådan utbildningsorganisation är ur statsverkets synpunkt mindre kostsam än den för budgetåret 1989/90 valda och möjliggör därmed på sikt ett utökat antal utbildningsplatser. Den sistnämnda modellen om 20 poäng är dessutom

rekryteringsfrämjande och att föredra ur såväl pedagogisk som utbildningsorganisatorisk synvinkel.

Det är viktigt att det på högskolans olika ämnesinstitutioner lämnas information om dels att utbildningen finns, dels att gymnasieskolan erbjuder en alternativ arbetsmarknad för dem som har avlagt doktorsexamen i ämne för lektorstjänst eller inom angränsande ämnesområden.

När det gäller utbildningen under budgetåret 1989/90 bör denna – till skillnad från vad som anförs i budgetpropositionen – omfatta minst 23 utbildningsplatser inom nuvarande planeringsram för ämneslärarlinjen, eftersom det under förslagsanslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor har förts upp 1,5 milj. kr. (prop. s. 113) för budgetåret 1989/90 för vikariekostnader. Eljest kommer de anvisade medlen inte att kunna utnyttjas fullt ut.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. *beträffande lektorsutbildning för gymnasieskolan*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och med bifall till motion 1988/89:Ub830 yrkandena 3 och 4 bemyndigar regeringen att inom ramen för ämneslärarlinjen, 20 eller 40 poäng, anordna lektorsutbildning kombinerad med tjänstgöring samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om olika slag av lektorsutbildning m.m..

9. Betyg i lärarutbildningen (mom. 26)

Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m), Ulf Melin (m) och Isa Halvarsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Eftersom det" och slutar med "yrkande 30" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening får en avveckling av alla andra betyg än Underkänd och Godkänd inom lärarutbildningen långtgående negativa konsekvenser inte bara för kvaliteten i lärarutbildningen utan även för de studerande själva. Det har aldrig övertygande visats varför man skall ta bort betygen för blivande lärare vid deras ämnesstudier. Vitsordet Väl godkänd bör finnas kvar inom lärarutbildningen på samma sätt som för övrigt utbildning inom det förutvarande filosofiska fakultetsområdet. Den blivande läraren som har skaffat sig goda ämneskunskaper bör enligt utskottets mening kunna få visa det. Förutsättningarna att bli en bra lärare är normalt större om man behärskar sina ämnen väl.

Samma synsätt kan också i tillämpliga delar gälla bedömningen av lärarskicklighet. Förutsatt att bedömningen görs av flera oberoende metodiktorer bör en bedömning kunna ske med tre steg.

Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att moment 26 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

26. *beträffande betyg i lärarutbildningen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub506 och 1988/89:Ub817 yrkande 30 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Anslagsbeloppet (mom. 29)

1988/89:UbU22

Lars Leijonborg och Isa Halvarsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "865 670 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har vidare i det föregående föreslagit att planeringsramen för förskollärlinjen ökas med 300 nybörjarplatser för budgetåret 1989/90 utöver vad regeringen föreslagit. Det innebär en merkostnad av 7 600 000 kr. under det första utbildningsåret.

Riksdagen bör till Utbildning för undervisningsyrken anvisa ett reservationsanslag av 870 570 000 kr.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub712 yrkande 9, 1988/89:Ub717 yrkande 2 och 1988/89:Ub728 yrkandena 7 delvis och 24 till *Utbildning för undervisningsyrken* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 873 270 000 kr.,

11. Anslagsbeloppet (mom. 29)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "865 670 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har vidare i det föregående föreslagit att planeringsramen för förskollärlinjen ökas med 60 nybörjarplatser för budgetåret 1989/90 utöver vad regeringen föreslagit. Det innebär en merkostnad av 1 520 000 kr. under det första utbildningsåret. Vidare föreslår utskottet att riksdagen anvisar ytterligare 16 522 000 kr. för att återställa den av regeringen föreslagna tvåprocentiga besparingen under anslaget.

Riksdagen bör till Utbildning för undervisningsyrken anvisa ett reservationsanslag av 882 712 000 kr.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub712 yrkande 9, 1988/89:Ub717 yrkande 2 och 1988/89:Ub728 yrkandena 7 delvis och 24 till *Utbildning för undervisningsyrken* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 882 712 000 kr.,

12. Anslagsbeloppet (mom. 29)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Utskottet föreslår" och slutar med "865 670 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har vidare i det föregående föreslagit att planeringsramen för förskollärlinjen ökas med 720 nybörjarplatser för budgetåret 1989/90

utöver vad regeringen föreslagit. Det innebär en merkostnad av 18 240 000 kr. det första utbildningsåret. 1988/89:UbU22

Riksdagen bör till Utbildning för undervisningsyrken anvisa ett reservationsanslag av 883 910 000 kr.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub712 yrkande 9, 1988/89:Ub717 yrkande 2 och 1988/89:Ub728 yrkandena 7 delvis och 24 till *Utbildning för undervisningsyrken* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 883 910 000 kr.,

Särskilda yttranden

1. Ämneslärarlinje i Karlstad (mom. 14)

Björn Samuelson (vpk) anför:

Så länge antalet nybörjarplatser är så lågt på ämneslärarlinjen som det för närvarande är, kan jag acceptera att ämneslärarlinje inte finns inrättad i Karlstad. Jag avser att återkomma i frågan när utbildningsbehovet ökar.

2. Specialpedagogisk utbildning med inriktning på elever med tal- och språksvårigheter (mom. 23)

Göran Allmér, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anför:

Vi vill i detta sammanhang erinra om att vi till utbildningsutskottets betänkande 1988/89:UbU7 Skolans utveckling och styrning fogat en reservation om inrättande av en påbyggnadslinje för lärare för elever med tal- och språksvårigheter. Vi hänvisar till vad vi där anfört (s. 80).